

Jan Kowalewski

(1892–1965)

Bohaterski kryptolog

Jan Kowalewski urodził się w Łodzi 24 października 1892 roku. Skończył Szkołę Handlową Zgromadzenia Kupców, a następnie studiował w Belgii chemię techniczną. Podczas I wojny światowej służył w armii rosyjskiej w jednostkach inżynieryjnych.

W maju 1919 wrócił do niepodległej Polski z II Korpusem Polskim. Rozpoczął służbę w wywiadzie. W sierpniu 1919 roku rozszyfrował pierwszy meldunek rosyjski. Następnie powierzono mu kierowanie Biurem Szyfrów w Sztabie Generalnym. Dzięki jego pracy polscy dowódcy wojskowi mieli dostęp do tajnej korespondencji wszystkich stron konfliktu na Ukrainie i w Rosji. Do końca wojny z bolszewikami polski radiowywiad złamał ponad 100 kluczy szyfrowych i odczytał tysiące szyfrogramów zawierających m.in. strategię przeciwnika przygotowaną na przełomową Bitwę Warszawską w 1920 roku.

Jan Kowalewski brał także udział w III Powstaniu Śląskim, podczas którego odczytywał korespondencję szyfrową Niemiec i Czechosłowacji. W 1928 roku został mianowany attaché wojskowym przy ambasadzie w Moskwie, a od roku 1933 pełnił tę funkcję w Bukareszcie. Po wybuchu II wojny światowej pozostał analitykiem polskiego wywiadu wojskowego, pomagał uchodźcom polskim w Rumunii, a następnie z Lizbony prowadził m.in. akcje wywiadowcze i negocjacje dyplomatyczne.

Po wojnie pozostał na emigracji w Wielkiej Brytanii. Od 1955 roku był wydawcą miesięcznika poświęconego Europie Wschodniej i wygłaszał felietony w radiu „Wolna Europa”. Ostatnim dokonaniem Jana Kowalewskiego w zakresie kryptoanalizy było złamanie szyfrów używanych podczas powstania styczniowego na stulecie zrywu w 1963 roku.

Jan Kowalewski zmarł 31 października 1965 roku w Londynie. W roku 2012 został odznaczony pośmiertnie Krzyżem Wielkim Orderu Odrodzenia Polski.

niepodległa

MM20
ROK JANA KOWALEWSKIEGO

2020 – Rok Jana Kowalewskiego